

associació catalana de sociologia

societat catalana de sociologia de
l'institut d'estudis catalans

núm. 30 febrer 1994

El II Congrés Català de Sociologia

President del Comitè d'Honor

Molt Hble. Sr. Jordi Pujol
President de la Generalitat de Catalunya

Comitè d'Honor

Excm. Sr. Josep Ma. Arnau
President de la Diputació de Girona

Il·lm. Sr. Joaquim Nadal
Alcalde de Girona

Sr. Josep Laporte
Comissionat per a Universitats i Recerca del Departament de
Presidència de la Generalitat de Catalunya

Direcció Tècnica del Congrés

Raimon Bonal
President de l'Associació Catalana de Sociologia

Coordinació

Sebastià Sarasa
Professor titular de la Universitat Pompeu Fabra

Responsable d'organització

Carles Prats
Responsable d'investigació del Centre d'Investigació, For-
mació i Assessorament

Comitè científic

Joan Berney
Josefa Bru
Carlota Solè
Joaquim Torres

Grups de treball

Us avancem els títols de les sessions dels grups de treball so-
bre els que tenim informació

SOCIOLOGIA DE LA RELIGIÓ

Coordinador: Pere Negre

1a. Sessió: Investigacions dels països catalans

2a. Sessió: Taula rodona sobre: Situació de la sociologia de
la religió a Catalunya i Espanya

DESIGUALTAT I CLASSES SOCIALS. MARGINACIÓ I POBRESA

Coordinadors: Joaquim Aiguabella i Jordi Estivill

1a. Sessió: Conceptes i metodologies

2a. Sessió: Desigualtat econòmica i pobresa

3a. Sessió: Pobresa i exclusió

Nota: Aquest grup de treball es fruit de la fusió dels grups 1 i
9 de l'àrea temàtica: Població, estructura i canvi social.

MOVIMENTS SOCIALS

Coordinadors: Josep Pont i Louis Lemkov

1a. Sessió: Entre l'economia de mercat i l'estat. El tercer sec-
tor i els nous moviments socials

2a. Sessió: La situació actual dels nous moviments socials en
la «Nova Europa»

3a. Sessió: Iniciatives ciutadanes i la defensa de la natura

POLEMOLOGIA I SOCIOLOGIA DE LES RELACIONS CIVICO-MILITARS

Coordina: Juli Busquets

2a. Sessió: Taula rodona sobre: L'estat de la qüestió a
Catalunya

SOCIOLOGIA RURAL

Coordinador: José Luis Giménez

1a. Sessió: Perspectives per a l'agricultura front el GAT

2a. Sessió: Alternatives per a l'agricultura i el medi ambient.

3a. Sessió: Identitat del desenvolupament rural europeu.

MÈTODES I TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ

Coordinador: Carlos Lozares

1a. Sessió: Classificacions i tipologies (i mes en general
anàlisis quantitativus)

2a. Sessió: L'anàlisi de dades qualitatives

3a. Sessió: Complementarietat de mètodes

SOCIOLOGIA DEL DRET

Coordinador: José Antonio Estevez

1a. Sessió: Sociologia de la cultura jurídica

SOCIOLOGIA DEL GÈNERE

Coordinadores: Cristina Brullet, Pilar Carrasquer i Judith Astellarre

1a. Sessió: Els processos de socialització: reproducció social i construcció dels gèneres.

2a. Sessió: L'articulació del temps i espais de producció i reproducció.

3a. Sessió: Crisi de l'Estat del benestar: participació social i polítiques públiques.

TEORIA SOCIOLÒGICA

Coordinadora: Carlota Solé

1a. Sessió: Reconsideració dels clàssics

2a. Sessió: Modernització i postmodernitat.

3a. Sessió: Els debats pendents i recorrents en la teoria sociològica contemporània.

SOCIOLOGIA DEL TREBALL

Coordinadors: Faustino Miguélez i Antonio Martín

1a. Sessió: El mercat de treball

2a. Sessió: Canvis a l'empresa i recursos humans.

3a. Sessió: Transformacions en les relacions laborals.

POLITIQUE PÙBLIQUES I BENESTAR SOCIAL

Coordina: Sebastià Sarasa

1a. Sessió: Les reformes de l'Estat del Benestar.

2a. Sessió: Associacions privades i polítiques públiques

3a. Sessió: Benestar Social i participació ciutadana

SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

Coordinadors: Josep Ma. Masjoan i Xavier Bonal

1a. Sessió: L'educació multicultural a Catalunya

2a. Sessió: Educació i recursos humans (sessió conjunta amb el Grup de sociologia del Treball.

3a. Sessió: Sessió oberta de presentació de comunicacions

INSTITUCIONALITZACIÓ I PROFESSIONALITZACIÓ DE LA SOCIOLOGIA

Coordinador: Raimon Bonal

1a. Sessió: La sociologia a Catalunya: la història

2a. Sessió: La institucionalització de la sociologia: la docència

3a. Sessió: La professionalització: la recerca aplicada

SOCIOLOGIA DE LES EDATS (VELLS)

Coordina: Maria Pia Barenys

1a. Sessió: Relacions intergeneracionals

2a. Sessió: Polítiques públiques per a la vellesa

3a. Sessió: La gent gran com consumidora de serveis

SOCIOLOGIA DE LES ARTS

Coordinadors: Isidre Vallès i Conxa Virgili

1a. Sessió: Història, Cultura i Art: problemes i enfocaments

2a. Sessió: Mecenatge, economia i polítiques culturals

3a. Sessió: La relació entre art, cultura i societat

SOCIOLOGIA DE L'ESPORT I DEL LLEURE

Coordinadora: Núria Puig

1a. Sessió: Evolució del sistema esportiu i del lleure

2a. Sessió: La Festa: festa esportiva i festa popular

3a. Sessió: Comunicacions

SOCIOLOGIA DE LA COMUNICACIÓ

Coordinador: Miquel de Moragas

1a. Sessió: La convergència entre Sociologia de la Cultura i Sociologia de la Comunicació

2a. Sessió: Tecnologies avançades i nous problemes de la comunicació.

3a. Sessió: Opinió pública i política. Efectes socials de la comunicació.

Com fer-se soci de l'Associació Catalana de Sociologia

Podeu inscriure-us emplenant una butlleta que us facilitaran a la seu de l'Associació (Carrer del Carme, 47 - 08001 Barcelona - Tlf. 318 55 16) els dimecres i els dijous de les 17:30 a les 20:30 hores.

Actituds envers la marginació

En el concepte de marginació hi ha sempre un element que actua de marc de fons i que s'utilitza com una representació diferenciadora de l'altre destinada a marginar-lo: el **prejudici**. És un element que està present de forma constant en les relacions socials i que d'alguna manera les articula convertint-se en productor/reproductor de relacions discriminatòries de classe. Com molt bé diu Wieviorka: «el prejuicio es aquí la expresión directa de relaciones sociales estructurales, que pueden describirse en términos de clase, o más bien, de estratificación» (Wieviorka, 1992:119). A l'igual que l'estigma i com un producte directe d'ell, el prejudici és un instrument que s'utilitza per inferioritzar a un grup restant-li la seva identitat social en benefici del manteniment de les posicions privilegiades d'un altre. És doncs, una racionalització de l'experiència empírica de certes interaccions socials a partir d'elements que tant poden ser objectius com subjectius però que en tot cas, donen peu a l'elaboració d'actituds específiques envers els grups sobre els que s'ha construït el prejudici.

En els fenòmens sobre marginació i específicament quan es tracta d'una marginació ètnica, hi ha dos fenòmens que van indisolublement lligats a ella i que són una manifestació de la marginació: la segregació i la discriminació. En la realitat actual, i en el marc de les relacions socials, n'afegiria un altre que darrerament sembla estar molt en boga: la **violència**. Intentaré reflexionar una mica, tot seguit, sobre aquests tres factors.

Seguint la definició d'exclusió que s'extreu de les hipòtesis sobre la marginació formulades per Teresa San Román, la segregació i la discriminació són dos fenòmens que, tot i actuar de forma diferenciada, se superposen en la interacció social, és a dir, actuen a dos nivells diferents tot i que poden fer-ho de forma simultànea. La segregació significa marcar una distància entre dos grups, inscriure un grup social en un espai determinat apartant-lo dels espais comuns al grup social. És un fenomen que pot tenir una doble lectura: alguns grups poden segregar-se per voluntat pròpia², marcant distàncies positives envers el grup social; d'altres ho fan empesos per la cristallització del perjudici en la consciència social col·lectiva. En aquest últim cas, la segregació allunya als grups socials, no només dels espais comuns, sinó de l'accés als recursos socio-econòmics i de la possibilitat d'una vida integrada en la societat global, fent que les bases ideològiques que han fet nèixer la segregació ni tant sols es necessitin per mantenir-la, ja que la pròpia situació del grup segregat, al impedir la participació social, sustenta les bases de la segregació. Es constitueix així un peix que es mossega la cua i una situació marginal sobre la que ja no és necessari rescatar els criteris segregacionistes ni la gènesi del fenomen per tal de mantenir la segregació. De totes maneres, sí que val la pena deixar constància que hi ha elements que en moments concrets determinen la segregació en una línia o altre, com per exemple el mercat de la vivenda o de treball.

Directament relacionat amb la segregació –en el sentit de separació forçada i dominació– apareix, de forma més subtil, la discriminació, «concepto que suele emplearse la mayor parte de las veces para referirse a una situación en la que un segmento social que tiene poder impide a otro, con menos poder que él, el acceso a roles, actividades, posiciones y recursos de tal forma que no se podría justificar en términos de las capacidades de los perjudicados» (San Román, 1990:146).

Empleo aquí la definició de San Román perquè em sembla especialment pertinent³, però m'agradaria comentar un aspecte que, tot i que sí està considerat en altres parts del treball de San Román, la seva definició no contempla: el fet que la discriminació s'exerceixi de forma oberta –directa– o encuberta –indirecta–. En la nostra societat la discriminació oberta –o individual com l'anomena Wieviorka– està en general mal vista mentre que la discriminació encuberta –institucional, en paraules del propi autor– està a l'ordre del dia. Com a concepte teòric i amb les diferències fenomenològiques que caracteritzen a cada fet discriminatòri particular, el procés sempre és el mateix. En el llibre *el espacio del racismo* hi ha un exemple molt aclaridor del comportament de la societat americana –i de la doble moral de que tant es parla– que el mateix autor qualifica de cercle vicios: «Me dirijo a un jefe de personal y le pido que contrate a negros. Me responde: es un problema de educación. Yo contrataría a vuestra gente si estuviese bien formada. Entonces me dirijo a los educadores, que me dicen: si los negros viviesen en un entorno favorable, si tuviesen más discusiones inteligentes en el seno de las familias, más ... nosotros podríamos educarlos mejor. Y cuando voy a ver al constructor, me dice: si tuviesen dinero yo les vendería las casas. Y de nuevo me encuentro en la puerta del jefe de personal» (Wieviorka, 1992:147).

De la lectura de l'anterior cita se'n pot extreure una conclusió important que està directament relacionada amb la percepció que cada individu i el pròpi grup social té dels fenòmens que s'hi produeixen. Si seguint la idea de la doble moral i en el sentit que ho exposa Wieviorka, podem considerar que els individus com a tals no es consideren discriminadors, la discriminació passa a formar part de l'estructura social adquirint una entitat pròpia, autònoma dels individus, que els deslliura de la consciència discriminatòria. Al pensar que la discriminació està inscrita en les pautes socials exclusivament, i no en els

Butlleta d'inscripció al II Congrés Català de Sociologia

Cognoms Nom

Càrrec

Entitat

Professió

Adreça

Tèlèfon Fax

Població CP

L'ingrés s'haurà de fer efectiu a nom de l'Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Sociologia en el compte núm. 0200027465 de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, entitat 2100, oficina 0963 del carrer del Carme de Barcelona. Us demanem que enviu la butlleta i el resguard de l'ingrés o de la transferència a: GIRONA CONVENTION BUREAU, Gran Via Jaume I, 46, 17001 Girona.

individus, aquests es creuen incapacitats per a fer-hi front, fonamentant aleshores, tal com ho anomena Verena Stolcke, una mena de fonamentalisme cultural que per evitar la discriminació, reverteix altre cop en la segregació. En aquests casos l'individu, no conscient de la seva posició de discriminador, s'allunya de la manifestació de prejudicis presentant les seves actituds com una mera defensa dels seus interessos socio-econòmics⁴.

Jordi Plana
Antropòleg

Centre d'Investigació Formació i Assessorament

Notes

(1) San Román, 1990: pp. 119-122.

(2) És el cas, per exemple, dels jueus abans del nazisme, que per voluntat pròpia vivien apart (Wieviorka, 1992), o de classes socials altes a les que una segregació voluntària les allunya dels confics socials fent-los inexistents per ells.

(3) Altres definicions fant esment, de la mateixa manera, a la «injustificació» de la discriminació. Per posar un exemple podem citar a Becker quan parla de discriminació econòmica: «En sentido general y sin atenernos a una definición estricta, puede decirse que existe discriminación económica contra los miembros de un grupo siempre que los ingresos sean inferiores a lo que justificarían sus aptitudes» (Becker, 1974:734). L'autor insisteix alhora en que la discriminació econòmica és una prova de l'explotació de les minories per les majories i que els grups ètnics solen ser objectiu, junt amb d'altres, d'aquestes discriminacions.

(4) En el llibre de Wieviorka l'autor defineix tot el procés -idea que em sembla molt interessant- com una «perversió de les relacions de dominació».

Bibliografia

SAN ROMÁN, Teresa: *Vejez y Cultura. Hacia los límites del sistema*. Barcelona: Fundació Caixa de Pensions, 1990.

WIEVIORKA, Michel: *El espacio del racismo*. Barcelona: Paidós, 1992.

SAN ROMÁN, T. i al.: *Entre la marginación y el racismo. Reflexiones sobre a vida de los gitanos*. Madrid: Alianza Editorial, 1986.

STOLCKE, V.: *¿Es el sexo para el género como la raza para la etnicidad?*, a Revista Mientras Tanto, Barcelona: 1992.

Sumari

pag.

- 1 El II Congrés Català de Sociologia
- 2 Actituds envers la marginació
Jordi Plana
- 3 Butlleta d'inscripció al II Congrés Català de Sociologia

Coordinació: Junta de l'Associació Catalana de Sociologia

Secretaria: Montserrat Rovira

Disseny i maquetació: Gemma Quesada

Qualsevol soci interessat en publicar un article pot adreçar-se a:

Montserrat Rovira
Societat Catalana de Sociologia
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans
Tel.: 318 55 16
dimecres de 4 a 8 de la tarda

Allotjament en ptes./persona

Categoria	Establiment	Habitació doble i esmorzar	Habitació individual i esmorzar
Hotel****	Sol Girona	4.950	7.150
Hotel***	Fornells Park	4.250	5.500
Hotel***	Ultonia	4.250	5.500
Hotel***	Costabella	4.250	5.500
Hotel**	Peninsular	2.425	3.200
Colònies	El Molí	1.500	-
Alberg ⁽¹⁾	De Girona	1.650	-

(1) Aquests preus són aproximats, per optar a allotjar-se en un alberg es necessita el carnet d'alberguista.

Totes les reserves que es vulguin acollir a aquests preus hauran de gestionar-se a través del Girona Convention Bureau, 20 dies abans de la realització de l'acte, omplint la següent butlleta d'inscripció i fent-la arribar per correu o fax a:

Girona Convention Bureau
Cambra de Comerç de Girona
Gran Via Jaume I, 46
17001 Girona
Tel.: 418500-Fax: 418501

Data

Cognoms

Nom

Adreça

Població

Telèfon Fax

Hotel

Dia d'arribada..... Dia de sortida

Habitació: Individual
 Doble amb el sr./sra.

Firma